

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
KLÁRY URBANOVÉ
KOMEDIE DELL'ARTE A CARLO GOLDONI,
ÚRS FFUK

Klára Urbanová zvolila značně široké téma a faktografii, jež se k tomuto tématu váže, zvládla vskutku ve značném rozsahu. V tomto ohledu zadání nepochybně vyhověla.

Je však obtížné se do této práce začíst. Úvodní partie je totiž stylizována na hranici přijatelnosti. Často je třeba si pravý smysl věty domýšlet. Hned první věta první kapitoly je toho ilustrací: „Divadelní žánr komediálního charakteru představuje jeden ze stavebních kamenů aktuální komedie.“ Na základě této formulace – poněkud tautologické – očekáváme, že nám bude podána informace o nadčasovém schématu jedné ze dvou základních podob dramatu od časů Aristofanových. Navazující věty však zjevně hovoří o něčem jiném. Teprve postupně pochopíme, že věta měla znít mnohem jednoznačněji: „Komedie dell'arte představuje jeden ze stavebních kamenů aktuální komedie.“

Narážime tu na příliš aproximativní formulace, které nic jasného neříkají. „V momentu, kdy na tento žánr navázala Francie, Comédie italienne pokračuje vlastní cestou společně s Molièrem. Na italské půdě se této role ujal Carlo Goldoni.“ Jestliže se ani náznakem nedozvíme, v čem Molière navázal na commedii dell'arte a v čem ji převedl na „vlastní cestu“, není jasné ani to, jaké role se ujal Goldoni.

Někdy se hovoří v příliš levných zkratkách: „Smích tvoří základní materiál.“

Tyto problémy se stylizací zaskočí každého, kdo se do četby této práce pustí. Úvod byl zřejmě dopsán ve chvatu a neprošel náležitou revizí. Naštěstí v následujících přehledových a analytických partiích už se tyto nedostatky neopakují (a když, jsou to sporadické úlety).

Charakteristika commedie dell'arte je poučená a vcelku zdařilá. V rozsáhlé panoramatické deskripci je řečeno vše podstatné a je vskutku málo toho málo, co bychom autorce mohli vytknout: například rozlišení erudity a komedie dell'arte mohlo být přesnější (s. 9). Popis masek je pečlivý a analýza scénáře je velmi instruktivní. Autorka využívá v analytických partiích Proppovy morfologické analýzy struktury pohádkových dějů a přidává odkazy na Šklovského koncepty stupňovité a prstencové skladby; to vše je účelné a produktivní.

Při převyprávění (nadmíru složitých) peripetií zápletek se ovšem vyskytne semtam nějaké zadrhnutí a kuriozní formulace: *Orazio nastraží léčku a přijme Flavia uvěřit tomu, že byl svojí Isabellou podveden. - Když se Pantalon dozví o lásce mezi Isabellou a Flaviem, odchází ho konfrontovat.*

Jisté stylistické lapsy lze registrovat i v dalším oddíle, věnovaném Goldonimu. Reforma a reformace není totéž, „kritika na Goldoniho jméno“ je hodně kostrbatá formulace. Jádro Goldoniho reformního úsilí je popsáno dobře, ne vše je ovšem domyšleno. Je jistě pravda, že na rozdíl od nekonečných sekvencí nečekaných zvrátů, jež vyznačují děje commedie dell'arte, Goldoni zápletku „zjednodušil“, zásadně však nesouhlasím s tvrzením, že „proces zjednodušování přinesl jednu nevýhodu, a tou je povrchnost. Divák nedostane možnost nahlédnout postavám do vlastního nitra“. Právě ve stopách Molièrových uvádí Goldoni na scénu nikoli „typy“, ale individuální „charaktery“, které jsou dodnes – a platí to zejména o ženských rolích – jedinečnými hereckými příležitostmi k jemné psychologické modelaci.

To ostatně sama autorka prokazuje na hře *I Rusteghi*, kde je dokonce jeden charakter rozepsán do čtyř variant. Analýza hry je dobrá, pouze bych si přál trochu jemnější interpretaci titulu. Termín „il rustego“ má vskutku slovníkové významy, jež připomněl sám Goldoni, ale právě předvedené charaktery ukazují, že autor jej naplňuje komplexnějším smyslem: jeho „rusteghi“ jsou sice konzervativci, kterým je třeba „modernější“ náhledy vnutit (o což se postarají jejich ženy), ale nejsou to „křupani“: právě oni se zasloužili o to, aby z Benátek bylo bohaté město, ctící pravidla občanské slušnosti a obchodní korektnosti.

Vcelku dobrá je i analýza další hry, *Servitore dei due padroni*, pouze nerozumím, proč i v konečné verzi práce figuruje jako druhá, když je chronologicky o 15 let mladší a je právě ukázkou toho, jak v rané fázi Goldoni zachází se schémata commedie dell'arte. Jak na tomto místě dokládá i sama autorka, Truffaldino je dosud v mnoha ohledech maskou, a nikoli charakterem. Právě zde by se hodila úvaha na téma Goldoniho „zjednodušení“ hektických divadelních akcí původní commedie dell'arte.

Třetí analyzovanou hrou jsou chorální *Baruffe chiozzotte*. Použitou metodu analýzy akceptuji, zachycuje však pouze návratné strukturní prvky, a nedokáže popsat jedinečnou originalitu tohoto divadelního konceptu.

Závěrem:

Zadání bylo splněno. Hodnotu práce snižují zmíněné stylistické nedostatky a lze jí vytknout i jistou reduktivnost analýz, omezujících se na popis návratných strukturních

mechanismů komediálního žánru a málo citlivých ke Goldoniho inovacím. Hodnotím ji
známkou velmi dobře.

23. 8. 2021

prof. PhDr. Jiří Pelán, Ph.D.,
vedoucí práce